

Opis źródła:

Dzieje - jest to dzieło historyczne, autorstwa Herodota, w którym zawarty jest wiele informacji nie tylko dotyczących Grecji, ale również aspektów etnograficznych, geograficznych, jak również mitologicznych. *Dzieje* są jednym z nielicznych źródeł, w którym odnaleźć można informacje dotyczące początków Persji. W dziele tym Herodot pisał także o Egipcie, Babilonii jak również Scytii. Niżej prezentowany tekst źródłowy jest fragmentem *Dziejów*, w którym autor skupia się na ukazaniu fragmentu bitwy morskiej pod Salaminą, pomiędzy Grekami a Persami.

Miejsce i data wydania:

W tłumaczeniu Bronikowskiego Antoniego, wydane w 1862 roku w Poznaniu

Miejsce przechowywania oryginału źródła:

Napisane około 430 roku p. n. e. Znane jest głównie z odpisów w formie manuskryptów, z których zachowały się fragmenty. Jednym z najstarszych jest ten pochodzący z I wieku, a przechowywany jest w Bibliotece Uniwersytetu Oksfordzkiego.

Dostępne online:

<https://polona.pl/item-view/bff6a18d-b0ac-4163-9f03-6f1130aa0ad5?page=54>

Tekst źródła (fragment):

Z jednej więc strony tę miała korzyść, że uszła i nie zginęła, z drugiej tak się złożyło, że wyrządziwszy swoim szkodę, przez to właśnie uzyskała największe uznanie Kserksesa. Oto opowiadają, że król, który przypatrywał się walce, zauważył atak okrętu, a wtedy ktoś z obecnych powiedział: — Panie, czy widzisz, jak dzielnie walczy Artemisją, która zatopiła okręt nieprzyjacielski? — On zapytał, czy naprawdę jest to dzieło Artemisji, ci zaś potwierdzili, znając dokładnie godło okrętu; a zniszczony okręt uważali za nieprzyjacielski. Bo wszystko, jak powiedziano, wyszło jej na szczęście, więc i to, że z ludzi na kalyndyjskim okręcie nikt nie ocalał, kto by ją mógł oskarżyć. Kserkses zaś wobec ich słów tak się miał wyrazić: „Mężowie stali się u mnie kobietami, a kobiety mężami”. — To podobno Kserkses powiedział.

Słowniczek pojęć:

Kserkses I - syn Dariusza I, dowodził drugą perską inwazją na Grecję. Więcej:

https://pl.wikipedia.org/wiki/Kserkses_I

Artemizja - królowa Halikarnasu, należącego do Persji. Sojuszniczka Kserksesa I w trakcie drugiej inwazji Persji na Grecję; osobiście dowodziła oddziałem pięciu statków. Więcej: [https://pl.wikipedia.org/wiki/Artemizja_\(kr%C3%B3lowa\)](https://pl.wikipedia.org/wiki/Artemizja_(kr%C3%B3lowa))

Termopile - wąskie przejście pomiędzy górami i morzem, prowadzące do Grecji Centralnej. W przesmyku tym Leonidas z żołnierzami walczył z perską armią. Więcej: <https://pl.wikipedia.org/wiki/Termopile>

Leonidas - król Sparty, dowódca wojsk broniących przesmyku Termopili przez perską armią w czasie drugiej perskiej inwazji na Grecję. Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Leonidas_I

Bitwa pod Salaminą - bitwa u wybrzeży Aten, która miała miejsce we wrześniu 480 r. p. n. e. pomiędzy siłami perskimi a greckimi.

Więcej: https://pl.wikipedia.org/wiki/Bitwa_pod_Salamin%C4%85

Pytania do źródła:

Pytania do uczniów szkoły średniej:

1. Kiedy miała miejsce bitwa pod Salaminą? W jaki sposób przebiegła? Czy była to bitwa morska czy lądowa? Kto zwyciężył i jakie były jej skutki?
2. Jakie wydarzenie opisane zostało w wyżej przytoczonym fragmencie? Czy Artemizja okazała się być dobrą sojuszniczką perską?
3. Jaki obraz bitwy pod Salaminą wyłania się z opisu? Czy perski władca był w stanie określić, obserwując bitwę, kto jest wrogiem, a kto sojusznikiem?
4. Jakie były przyczyny inwazji perskiej na Grecję? Jaka bitwa zapoczątkowała inwazję?
5. W jaki sposób Kserkses odniósł się do zachowania Artemizji? Czy był pod wrażeniem? Wskaż fragment.

Wskazówki:

Warto zwrócić uwagę na to, że bitwa pod Salaminą w pewnym sensie zastąpiła oblężenie Aten, bowiem wcześniej Ateńczycy ewakuowali całe miasto wraz z jego ludnością na pobliską wyspę, której dostępu bronił przesmyk Salamina. Tam też Grecy ulokowali swoje okręty.

W jej trakcie zastosowano manewr taranowania wrogich okrętów przez statki greckie. Ostatecznie bitwę tę zwyciężyli Grecy, dzięki czemu mogli przerwać łańcuch dostaw perskich. Grecy sprowokowali Persów i zastawili na nich pułapkę, dzięki czemu łatwiej było okrętom greckim uderzyć w bok formacji perskiej i staranować ich statki.

Artemizja w pewnym momencie bitwy zauważyła, że grecka przewaga jest zbyt duża i postanowiła uciekać. Uczyniła to, taranując przy okazji sojusznicy okręt i zabijając jego załogę.

Najważniejsze cezury:

sierpień 480 r. p. n. e. - bitwa pod Termopilami

wrzesień 480 r. p. n. e. - bitwa pod Salaminą

479 r. p. n. e. - bitwa pod Platejami, zwrot w walkach Greków z Persami. Grecja przeszła do kontrofensywy.

449 r. p. n. e. - zakończenie walk Greków z Persami

Literatura pomocnicza:

Wolski J., *Historia powszechna. Starożytność*, Warszawa 1979.

Imię i nazwisko osoby opracowującej rekord: Łukasz Wołczyk